

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 26,000 กิโลเมตร สำนะโนประมงปี 2534 ระบุว่ามิชุมชนชาวประมงทั่วประเทศ 3,797 ชุมชน มีครีวเรือที่ทำประมง อย่างเดียว 56,489 ครีวเรือ (ประมาณ 280,000คน) มีเรือประมง 48,001 ลำดังนั้น การประมงจึงเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอีกอาชีพหนึ่งของประเทศไทย และของจังหวัดจันทบุรี ด้วยการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูงทำให้มีการใช้เครื่องมืออันทันสมัยในการหาปลา มากขึ้น รวมถึงการมีนายทุนในกลุ่มประมง ยิ่งทำให้ชาวประมงเจ้าของเรือที่ต้องออกเรือเองนั้นต้องมีการแข่งขันที่สูงขึ้น ประกอบกับสภาพสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทำให้ชาวประมงประสบปัญหาจับปลาได้น้อยลง เพราะแหล่งน้ำมีมลพิษทำให้สัตว์น้ำไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ เมื่อสัตว์น้ำลดจำนวนลง รายได้ของชาวประมงที่ไม่แน่นอนอยู่แล้ว จึงยิ่งลดลง ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน ความเครียด และเป็นปัญหาครอบครัวตามมา จนต้องเลิกประกอบอาชีพประมงในที่สุด ทำให้มีการย้ายถิ่นฐาน เข้าไปเป็นแรงงานในสังคมเมืองแทน

บางกรณีสภาพปัญหาเกิดจากความต้องการที่แตกต่างกัน ของภาครัฐและเอกชน ขณะที่ชาวประมงต้องการหารายได้เพื่อเลี้ยงชีพ ภาครัฐก็ต้องการที่จะคุ้มครองทรัพยากรทางประมงจึงได้มีการออกกฎหมายเพื่อจำกัดการทำประมง ซึ่งการประชาสัมพันธ์หรือเผยแพร่ความรู้ อาจมีความไม่ชัดเจนหรือทำให้ชาวประมงไปไม่ถึงกลุ่มผู้ประกอบการชาวประมงอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการกระทำความผิดกฎหมายโดยมิได้ตั้งใจขึ้น หรือกล่าวคือปัญหาความไม่รู้กฎหมายนั่นเอง ซึ่งปัญหาต่างๆของชาวประมงนั้น ทั้งที่เป็นปัญหาส่วนตัวในการดำเนินชีวิต และปัญหาที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอก ทั้งสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป หรือสภาพการบังคับใช้ของกฎหมายก็ตาม ล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของชาวประมงด้วยกันทั้งสิ้น การวิจัยเรื่องนี้ จึงมุ่งที่จะศึกษาสภาพปัญหาทางกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำเนินชีวิตของชาวประมง เพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือมาตรการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวประมงให้ดีขึ้น อีกทั้งยังเป็นฐานข้อมูลให้ผู้ที่สนใจจะศึกษาสภาพปัญหากฎหมายของชาวประมงในแต่ละด้านอย่างเจาะลึกในอนาคตด้วย

สภาพการณ์ในปัจจุบันนั้น การประมงกลายเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลกำลังให้ความสนใจอย่างมาก สืบเนื่องมาจากการที่ประเทศไทยได้รับการแจ้งเตือนจากสหภาพยุโรปกรณีที่มีการทำประมงผิดกฎหมาย (Illegal Unreported and Unregulated fishing : IUU Fishing) โดยขาดการรายงานและขาดการควบคุม ทำให้สหภาพยุโรปได้จัดการประมงของไทยไว้อยู่ในระดับที่นำวิตกกังวล และหากประเทศไทยไม่ทำการแก้ไข

ปัญหาดังกล่าว สหภาพยุโรปก็อาจถึงขั้นที่จะงดซื้อสินค้าประมงของไทยซึ่งจะเป็นวิกฤตร้ายแรงทางการส่งออกสินค้าและภาคการประมงของไทยอย่างยิ่ง ทางรัฐบาลจึงได้เร่งแก้ไขกฎหมายภายในประเทศและออกมาตรการควบคุมการประมงของไทย เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากสหภาพยุโรป แต่ในขณะเดียวกันความพยายามที่จะพัฒนากฎหมายที่ควบคุมการประมงของไทยและความพยายามแก้ปัญหาเพื่อให้การประมงไทยเป็นที่ยอมรับในสายตาของประชาคมระหว่างประเทศ กลับส่งผลกระทบต่อที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ให้กับชาวประมงไทย เช่น ในมาตรา 34 ของพระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558 ที่กำหนดมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตทำการประมงพื้นบ้าน ทำการประมงในเขตทะเลนอกชายฝั่ง ซึ่งเป็นการจำกัดบริเวณพื้นที่ในการทำประมงพื้นบ้านไว้เพียง 3 ไมล์ทะเล ทำให้เรือประมงพื้นบ้านที่ในอดีตเคยออกเดินเรือเพื่อทำการประมงได้ไกลชายฝั่ง ต้องถูกจำกัดพื้นที่ เพิ่มการแข่งขันระหว่างเรือประมงด้วยกันเองให้สูงขึ้นอีกทั้งส่งผลกระทบต่อรายได้ที่ลดลง อีกทั้งปัญหาเดิมของชาวประมงพื้นบ้านที่ยังคงมีอยู่ ทั้งปัญหา การขาดเอกสารสิทธิของชุมชนชาวประมง ปัญหาการบุกรุกป่าและการรุกรานพื้นที่สาธารณะปัญหาการขาดกฎหมายรับรองสิทธิชุมชนซึ่งปัญหาเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ชาวประมงพื้นบ้านทั่วประเทศไทยกำลังประสบอยู่รวมทั้งชาวประมงใน ตำบลบางชันอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ด้วยเช่นกัน และโดยเฉพาะชาวประมงใน ตำบลบางชันอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ประสบปัญหาถูกจำกัดเครื่องมือการทำประมง ที่เรียกว่า “หลักเคย” ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และเป็นเครื่องมือหลักที่ชาวประมงในพื้นที่ใน ตำบลบางชันอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี ใช้จับสัตว์น้ำ ดังนั้นปัญหาเหล่านี้จึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่ต้องทำการศึกษาสภาพปัญหาเพื่อหาทางออก ให้กับประมงพื้นบ้าน เพื่อให้ชาวประมงสามารถประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้ตามปกติ

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหากฎหมายของชาวประมงพื้นบ้านตำบลบางชัน อำเภอขลุงจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประมงชายฝั่ง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหากฎหมายของชาวประมงตำบลบางชัน อำเภอขลุงจังหวัดจันทบุรี
4. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายของชาวประมง ตำบลบางชันอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบปัญหากฎหมายของชาวประมงในบริเวณ ตำบลบางชัน อำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี
2. ทราบแนวคิดทฤษฎีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประมงชายฝั่ง
3. ทราบปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหากฎหมายของชาวประมงในบริเวณตำบลบางชันอำเภอขลุง จังหวัดจันทบุรี

4. ทราบแนวทางการแก้ไขปัญหากฎหมายของชาวประมงในบริเวณตำบลบางชันอำเภอคลอง จังหวัด จันทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น

สภาพปัญหากฎหมาย

1. ปัญหาถูกจำกัดเครื่องมือการทำประมง
2. ปัญหาการกำหนดเขตพื้นที่ชายฝั่งตามมาตรา 34 ของพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558
3. ปัญหาการขาดเอกสารสิทธิ์
4. ปัญหาการบุกรุกป่าและรุกล้ำพื้นที่สาธารณะ
5. ปัญหาการขาดกฎหมายรับรองสิทธิ์

ตัวแปรตาม

ปัจจัยที่ ทำให้เกิดปัญหา

ปัจจัยภายนอก ได้แก่

1. การที่กฎหมายมีสภาพบังคับใช้เป็นการทั่วไปทั้งราชอาณาจักร
2. การออกกฎหมายโดยมิได้คำนึงถึงสิทธิของชุมชนปัจจัยภายใน ได้แก่

1. สภาพทางภูมิศาสตร์ของชุมชน

๒. ความประมง

แนวทางการแก้ไขปัญหา

1. ให้ชาวประมงในพื้นที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
2. บัญญัติกฎหมายรับรองสิทธิของชุมชน
3. ประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองทางวัฒนธรรม

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ศึกษาปัญหากฎหมายของชาวประมงที่ทำประมงชายฝั่งหรือประมงพื้นบ้าน
2. สถานที่ในการทำวิจัยได้แก่ ชุมชนบางชั้น อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี เป็นเขตพื้นที่ ที่ทำการวิจัย
3. กลุ่มเป้าหมาย / ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ชาวประมงในชุมชนบางชั้น อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี ,
เจ้าหน้าที่ของรัฐ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาหรือทำงานวิจัยมีระยะเวลา 10 เดือน ตั้งแต่เดือน เมษายน 2558 –
มกราคม 2559(ขยายเวลา ถึง สิงหาคม 2560)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชาวประมง หมายถึงชาวประมง ซึ่งประกอบอาชีพประมงพื้นบ้านอยู่ในบริเวณตำบลบางชั้น
อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี

ชาวบ้าน หมายถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบางชั้น อำเภอลำลูกเกด จังหวัดจันทบุรี

ปัญหากฎหมาย หมายความว่ารวมถึงปัญหาข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับกฎหมาย ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย
และปัญหาการกระทำผิดกฎหมาย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี